

דגם תשובות – תלמוד, קטע שלא נלמד, מס' 006571, קיץ תשע"ח

הערה למעריך: דברים הכתובים בסוגריים אינם מחייבים את הנבחן.

1. המקרה – אדם גזל פרה מעוברת, וכאשר היא הייתה אצלו היא ילדה, אָן: אדם גזל רחל טעונה צמר, וכאשר היא הייתה אצלו הוא גזל אותה.
הדין – הגזלן משלם רק את שווייה של הפרה לפני שילדה ולא את שווייה של העגל שילדה. אָן: הגזלן משלם רק את שווייה של הרחל לפני שנגזזה ולא את שוויי הצמר הגזוז [לקבל: הגזלן מחזיר את הפרה או את הרחל ומוסיף מעות כדי להשלים לשווי בשעת הגזלה].
הטעם לדין – הגזלן קנה את העגל או את הגיזה בשינוי מעשה ולכן הוא אינו צריך להוסיף את שווי העגל או הגיזה על שווי הפרה או הרחל בשעת הגזלה.
2. א. אדם גזל רחל טעונה ומעוברת, וכאשר היא הייתה אצלו הוא גזל אותה והיא ילדה.
ב. (1) מן המילה "גיזותיה" לומדים שהגזלן משלם על כל מה שנטל ממנה, ומן המילה "ולדותיה" לומדים שהגזלן משלם על כל השבח שהשיבה.
(2) הגזלן מחזיר את הרחל הריקנית והגזוזה, ומוסיף את שווי העובר והגיזה כפי שהיו בשעת הגזלה כשהייתה מעוברת וטעונה.
3. א. אפשרות א – שינוי במקומו עומד, כלומר שינוי אינו קונה, ולכן הגזלן צריך להחזיר את הרחל, את גיזותיה ואת ולדותיה, ואינו משאיר אצלו כלום.
אפשרות ב – שינוי קונה, אך קונסים את הגזלן שלא ירוויח כלום מן הגזלה כדי שלא יהא חוטא נשכר, ולכן הוא צריך להחזיר הכול.
ב. יש נפקא מינה במקרה שהרחל הכחישה אצל הגזלן וערכה ירד – לפי אפשרות א, מכיוון ששינוי אינו קונה, הגזלן צריך להחזיר את הרחל כפי שהיא עכשיו, ואינו צריך לשלם את הפחת. לפי אפשרות ב, מכיוון ששינוי קונה, הגזלן צריך לשלם את דמי הרחל כפי שוויה בשעת הגזלה.
4. א. (1) יש הבדל בין הדין הנוגע לעבדים ובין הדין הנוגע לבהמה כי עבדים דינם כקרקעות, הם אינם נגזלים והם ברשות הבעלים גם לאחר הגזלה, ואילו בהמות דינן כמטלטלין שנגזלים.
(2) "משלם כשעת הגזלה" – הגזלן משלם את שווי הבהמה והעבדים כפי שהיו בשעת הגזלה, לפני שהזקינו וערכם ירד. על פי דין זה, השינוי קונה לגזלן.
"הרי שלך לפניך" – הגזלן מחזיר את הבהמה ואת העבדים במצבם הנוכחי. על פי דין זה, השינוי אינו קונה לגזלן.
ב. (1) הגמרא רצתה להוכיח שרבי מאיר סובר ששינוי קונה, ואם כן במקרה של רחל וגזזה וילדה טעמו של רבי מאיר הוא משום קנס שקונסים את הגזלן להחזיר הכול (אפשרות ב לעיל).
ההוכחה – אילו היה רבי מאיר סובר ששינוי אינו קונה, היה סובר שהדין "הרי שלך לפניך" נוגע גם למקרה שהגזלן גזל בהמה והזקינה.
(2) במשנה זו רבי מאיר אינו מביע את דעתו אלא את דעת חכמים שסוברים ששינוי קונה. רבי מאיר אומר לחכמים אף שאתם סוברים ששינוי קונה ולכן במקרה של בהמה משלם כשעת הגזלה, הסכימו איתי שבמקרה של עבדים אומר "הרי שלך לפניך" [כי עבדים דינם כקרקעות שאינם נגזלים ובכל מקום שהם נמצאים הם ברשות הבעלים].

5. **א.** המקרה — אדם נתן צמר לצבע והורה לו שיצבע אותו בצבע אדום, והצבע צבע את הצמר בצבע שחור, או להפך. הדין — הצבע צריך לשלם את שווי הצמר כפי שהיה לפני שנצבע.
- ב.** (1) לדעת רבי מאיר, הצבע אינו צריך לשלם את שווי הצמר הצבוע (ששוויו עלה למעוניינים בצמר בצבע כזה).
(2) אילו היה רבי מאיר סובר ששינוי אינו קונה, היה סובר שהצבע צריך לשלם גם על השבח, ואם כן משמע ששינוי קונה. ולכן הגוזל רחל וגזזה וילדה משלם את גיזותיה וולדותיה משום קנס.
6. **א.** הגמרא אמרה "הא לא איבעי לן" בנוגע לשאלה אם רבי מאיר מחייב את הגוזל לשלם על גיזות וולדות במקרה של "גזל רחל וגזזה וילדה" משום ששינוי אינו קונה או משום קנס (לקבל: בנוגע לשאלה אם רבי מאיר סובר ששינוי קונה או אינו קונה).
רב הפך את דעת רבי מאיר וחכמים במשנה "גזל פרה והזקינה עבדים והזקינו", ולפי גרסתו, רבי מאיר סובר בשני המקרים שמשלם כשעת הגזלה. אם כן, ברור שרבי מאיר סובר ששינוי קונה (ובמקרה של "גזל רחל וגזזה וילדה" מחייב את גיזותיה וולדותיה משום קנס).
- ב.** אדם קנה רחל גזולה ולא ידע שהיא גזולה והיא ילדה כאשר הייתה אצלו — האם רבי מאיר סובר שקונסים את הקונה לשלם את וולדותיה אף שהיה שוגג, או שבמקרה כזה לא קונסים אותו? (לקבל תשובות מתאימות נוספות).
7. **א.** הגמרא רצתה להוכיח שרבי מאיר סובר שקונסים רק אדם שגזל במזיד אבל אדם שגזל בשוגג לא קונסים. ההוכחה — על פי רבי מאיר, צבע שצבע צמר לא על פי ההוראה שהורו לו, משלם את שווי הצמר לפני שנצבע, והגמרא מדייקת שהוא אינו משלם על השבח. הצבע שלא פעל על פי ההוראות שהורו לו, נחשב גזלן בשוגג כי יש הרבה אנשים שאינם יודעים שאסור לעשות זאת. משמע שרבי מאיר סובר שלא קנסו גזלן בשוגג.
- ב.** בפעם הראשונה הגמרא רצתה להוכיח ממשנה זו ששינוי קונה, ובפעם השנייה היא רצתה להוכיח שקונסים רק גזלן במזיד.
8. **א.** דעת רבי שמעון היא שרואים את הבהמה כאילו הוערכה בשעת הגזלה בכסף כדי שבכל מקרה יהיה עליו לשלם סכום זה.
- ב.** אדם גזל בהמה והיא נתעברה ונטענה ברשותו ובשעת העמדה לדין הבהמה עדיין לא ילדה ועדיין לא נגזזה. לפי רבי יהודה, משלם את שווי הבהמה ואת השבח שעליה על פי ערכה בשעת ההעמדה לדין. לפי רבי שמעון, משלם את שווי הבהמה בשעת הגזלה.
- ג.** רבי יהודה מסכים עם רבי מאיר ששינוי קונה, אבל הוא חולק עליו וסובר שאין קונסים את הגזלן לחייבו בדמי השבח יותר משוויו בשעת הגזלה.
9. לפי רבי יהודה, הגזלן משלם את שווי הבהמה בשעת הגזלה ומקבל את השבח שעל גבי הגזלה כי הוא קנה אותו בשינוי (אף ששבח זה עדיין מחובר לגוף הבהמה).
לפי רבי שמעון, הגזלן נוטל את חלקו מן השבח שעל גבי הגזלה כפי שנהוג להתחלק בשבח עם מגדלי הבהמות, והנגזל מקבל את השאר.
10. **א.** (1) אדם גזל רחל ריקנית או גזזה והיא נתעברה או נטענה אצלו.
(2) — אדם שגזל בהמה טעונה או מעוברת משלם כשעת הגזלה לכל הדעות, ואין לו שום חלק בשבח, שהרי על פי משנתנו, שהיא לכולי עלמא, משלם כשעת הגזלה כאשר גזלה טעונה או מעוברת.
- הגמרא בהמשך העמידה את מחלוקת רבי יהודה ורבי שמעון במקרה שהשביחה אצל הגזלן, ומשמע שזהו המקרה הנדון בברייתא.
- ב.** (1) לפי ההעמדה של הרשב"א, הגזלן גזל רחל ריקנית וגזזה, ואילו לפי ההעמדה של רש"י, מדובר במקרה שהגזלן גזל רחל טעונה ומעוברת, והגזלן גזז אותה והיא ילדה בתקופה שהייתה אצלו.
(2) "משלם דמי גיזות ועובר כמו שהיה בשעת הגזלה".